

Een bijzonder bezoek

Hein Verkade

We zijn onderweg naar het Zwarte Woud en hebben halverwege een afspraak bij Erich Kaiser in Kronberg. Het plaatsje, een satelliet van Frankfurt am Main, ligt op de zuidhelling van het Taunusgebergte. Erich Kaiser is één van de grootste specialisten op het gebied van gierzwaluwen. We weten zijn huisnummer niet meer.

Dit is geen probleem want een wolk gierzwaluwen wijst ons de weg naar het juiste pand. Tientallen vogels vliegen gierend rondom nummer 16. In de topgevel zijn holtes zichtbaar waar zij in en uit vliegen. Het huis is groot en vrijstaand. Er staan diverse oude bomen in de omgeving. Aan de overzijde zingt een Europese Kanarie in de top van een grote spar.

Er zijn drie bellen naast het tuinhek. Erich en zijn vrouw bewonen alleen het bovenste deel van het huis, de rest wordt verhuurd. In de tuin blijkt dat niet alleen de Gierzwaluw de belangstelling van de familie Kaiser heeft. Er staat een hele rij bijenkasten op het schuurdak. Daarnaast is een grote voliëre gebouwd voor zangkanaries, de hobby van mevrouw Kaiser.

We gaan via het trappenhuis naar boven waar Erich achteloos wat luikjes opendoet. Hierachter broeden allemaal gierzwaluwen. Aan de muren is te lezen dat Erich gediplomeerd imker is.

Op de bovenverdieping aangekomen blijkt dat de Gierzwaluw de hoofdrol speelt in dit huishouden. Aan de muren hangen vele kunsttuingen met steeds weer dezelfde vogel als onderwerp. Mijn oog valt op een grote tekening met moderne sfinx; een vliegende Gierzwaluw met goed herkenbaar daarop het hoofd van Erich zelf. Een knap stukje werk, vermoedelijk van een of andere fan.

We gaan naar het grote dakterras. Hier hangen de nestkasten als bloembakken aan de balkonhekken. Erich opent een kast, waarachter twee jonge gierzwaluwen in de nestkom liggen. Vlug stopt hij een kurk in de kastopening om te voorkomen dat een oudervogel naar binnen vliegt. Er is dan een kans dat deze wordt verstoord. De jongen worden in de hand genomen, aan ons getoond en vervolgens geringd. Het verbaast mij dat dit al op zo'n jonge leeftijd gebeurt. Erich legt uit dat dit juist de beste tijd is om de jongen te ringen. Zij zijn nog te klein zijn om een mensenhand als gevaar te zien. Zo schrikken zij later minder bij het zien van een mens. Nu realiseer ik me dat dit dus de reden moet zijn voor het schrikkerige gedrag van 'mijn' jonge gierzwaluwen in de Noordwijkse Douzastraat. Ze moeten gewoon op jongere leeftijd worden geringd. We leren dus gelijk wat van deze ervaren gierzwaluwonderzoeker. De jongen krijgen de ringnummers 89 en 90 van dit jaar. De totale populatie in huis bestaat uit 45 broedparen. Dit respectabele aantal is ooit veertig jaar geleden met één paar begonnen.

Het uitzicht vanaf het balkon is riant. We staan nu op gelijke hoogte met de zingende Europese Kanarie. Spectaculair is de blik naar beneden. Je kijkt op de gierzwaluwen die vanonder bijna recht op je afvliegen richting de nestkasten. Nu is goed te zien dat een aantal van hen witte stippen op hun vleugel of staart heeft. Erich vertelt dat dit de niet-broedvogels zijn die hij dit jaar met netten aan de gevel heeft gevangen en geringd. Zo zijn ze zowel in de lucht als in de kasten reeds op afstand te onderscheiden van de broedvogels. In tegenstelling tot de broedvogels op het nest verstoren deze vangpraktijken buiten de broedkasten de vogels niet. Door dit jaren achtereen te doen ontdekte hij dat sommige gierzwaluwen wel vier jaar achtereen terugkeren naar de kolonie als niet-broedvogel. Pas in het vijfde jaar weten zij een eigen broedplaats te bemachtigen. Ons oog valt op een groot glazen terrarium achter de zonnestoel. Hierin blijkt een zeldzaam soort krekkel te zitten. Erich hoopt dat de diertjes zich voortplanten zodat ze weer op de juiste plaats kunnen worden uitgezet.

We gaan naar binnen richting de studeerkamer. Stapels boeken en tijdschriften zijn rond de computer gedrapeerd. Hierin worden de zojuist geringde nestjongen gelijk even geregistreerd. We blijken ons nu recht onder de oudste kolonie te bevinden. De gierzwaluwen vliegen rakelings voor het raam langs van en naar de nestingen. Dit is de ideale plek om de niet-broedvogels te vangen. Voor het raam hangt het vangnet. Deze wordt met een touw tegen de gevel aangehouden. Met behulp van een spiegel buiten, een spionnetje, kan Erich de kolonie boven hem in de gaten houden. Wanneer een niet-broedvogel aanhaakt bij een nestingang laat hij het touw razendsnel vieren, waarna de terugvallende vogel in het net belandt. Daarna wordt het net weer teruggetrokken richting de gevel, het raam geopend en de gevangen vogel uit het net gepakt. Deze wordt vervolgens gemeten, gewogen en eventueel geringd en van een kleurtje voorzien. Regelmatig worden dezelfde vogels gevangen, sommigen dus zelfs tot vier jaren achtereen.

Vogels die ooit als nestjong bij Erich zijn geringd worden hoogst zelden in andere jaren weer teruggevangen. Dat was tenminste tot deze zomer het geval, want dit jaar heeft hij maar liefst zes vogels gevangen die eerder door hem als nestjong waren geringd. Een verklaring voor dit gebeuren heeft Erich nog niet, maar het is zeker een stimulans om met het onderzoek door te gaan. Vermeldenswaard is wel dat één van de teruggevangen vogels door Erich en zijn vrouw met de hand was grootgebracht en vervolgens losgelaten. Hij vertelt het met een brede grijns,

want dit is het eerste bewijs dat zo'n vogel het redt om naar Afrika te vliegen en vervolgens gezond terug te keren naar Europa. We kijken onderhand met spanning uit het raam in de hoop dat Erich een vogel vangt. Het is een poging tegen beter weten in want de beste vangkansen zijn 's morgens vroeg en in de avond. De kerkklok slaat twaalf maal en Erich besluit te stoppen. Dan maar even op de computer kijken naar de vele digitale foto's die bij de nesten zijn genomen van voerende vogels. Dit smaakt naar meer.

Het moment is nu aangebroken om via de trap naar de beroemde kolonie zelf te gaan. Op handen en voeten kruipen we achter elkaar langs het echtelijk bed door een nauwe tunnel richting de kolonie. Het is er benauwd en donker. We zitten opgevouwen en dicht naast elkaar als Erich langzaam de gedimde lichtjes boven de zestien nestjes aandoet. De vogels zijn eraan gewend en schrikken er niet van. We voelen ons in een klein theater waarin het alleen geoorloofd is te fluisteren. Met zoveel nesten is er telkens wel ergens iets te beleven. Janneke en Floortje wijzen verwonderd naar een oudervogel met een volle krop die zijn jongen voert. Erich draait het lichtje nog iets feller op waardoor het hele gebeuren in de spotlights staat.

Er zit niets tussen de voerende vogels en ons in. Glazen wandjes van slechts 10 centimeter hoog zorgen ervoor dat de vogels in hun nestruimte blijven. Twee andere vogels kruipen al schreeuwend naar de ingang. Zij broeden niet maar bezetten wel een nestruimte. Erich fluistert dat hier iets bijzonders aan de hand is. Vorig jaar heeft hier voor het eerst een paar Gierzwaluwen een tweede legsel succesvol grootgebracht. Kennelijk is dit te veel van het goede geweest. Eén oudervogel keerde niet terug dit jaar, de ander wel, maar kwam met een nieuwe partner niet tot broeden. In totaal startten vorig jaar zes paartjes met een tweede broedsel. De andere vijf staakten deze poging voortijdig en verdwenen richting Afrika. Dit

fenomeen is vooralsnog onverklaarbaar en alweer een reden om door te gaan met dit onderzoek. Erich mag wel honderd worden om alle mysteries rond de gierzwaluw te kunnen ontrafelen.

Onderhand wijst Janneke naar een oudervogel die met een volle krop geduldig wacht bij de nestkom op de jongen. Die turen nieuwsgierig door de ingang naar hun nieuwe wereld. Zij moeten eerst netjes aan tafel komen voordat zij eten krijgen. Janneke knikt herkendend.

We zitten inmiddels ruim een half uur in het theatertje, maar vervelen ons in het geheel niet. Wel wordt het steeds warmer in de kleine ruimte. Geen nood, dan gaat het ventilatortje aan. Er is nog meer technisch vernuft aangebracht. Enkele paartjes hebben hun nestje gebouwd op een weegschaaltje. Zo kan Erich zien hoe de groei van

de jongen van dag tot dag verloopt, zonder ze te storen.

Ons bezoek loopt flink uit en de reisbestemming moet nog worden bereikt vandaag. We kruipen weer terug richting de slaapkamer waar het aangenaam koel aanvoelt. Beneden spreekt Erich nog een hartenwens uit. Na veertig jaar weet hij inmiddels veel van de broedbiologie van de gierzwaluw. Zijn vurige wens is om meer te weten te komen van wat zich de andere negen maanden van het jaar afspeelt in een gierzwaluwleven, daar weten we eigenlijk nog maar bitter weinig over. Hier ontpopt zich de ware onderzoeker, steeds weer nieuwsgierig naar het volgende.

We nemen in de tuin afscheid en vervolgen onze reis richting het Zwarte Woud. In de auto praten we nog lang na over ons bijzondere bezoek.

